

Akyazılı
Sultan
Tekkesi'nin
meydanındaki
ocak

tekkesi olarak faaliyette bulunuyordu. Rebîülevvel 967 (Aralık 1559) tarihli bir hükümde buraya sızmış olan ve ışıklar denilen Alevî zümrelerin teftişi istenmiştir. Rebîülevvel 1062'de (Şubat 1652) Silistre'den Özi'ye giderken Batova sahasındaki bu âsitâne misafir kalmış olan Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*'sinde manzumenin mimarisini tafsilatlı bir şekilde anlatır. Bazı vesikalardan anlaşıldığına göre, Sultan III. Mustafa devrinde (1757-1774) tekkenin idaresinde yolsuzluklar olmuştur. Bu yüzden önceleri çok zengin olan tekke bakımsız kalmış, hayvanları, hatta üstündeki kurşunları bile satılmıştır. 1828'de ise âsitânenin Ruslar tarafından yakıldığı söylenmektedir. Bundan sonra esas tekke binası artık ihya edilememiş, yalnız türbe tarafına tek katlı ahşap binalardan yeni bir tekke yapılmıştır. 1872'de burada misafir edilen F. Kanitz, o sırada Şeyh Halil Baba idaresinde on sekiz devamlı, sekiz geçici dervişin barındığını yazar. Çok geçmeden burası Osmanlı idaresinden çıkmıştır. 1883'e doğru Jireçek, burada sadece bir dervişe rastlamıştır. Çevre hristiyanlar tarafından iskân edildiğinden Akyazılı Sultan da hristiyan azizi Athanasius'un (Sveti Tanaş) makamı yapılmıştır. I. Dünya Savaşı'ndan sonra bölge Rumen Devleti'ne geçmiş, o sırada türbe bir müslüman ziyaret yeri olarak korunmuş, II. Dünya Savaşı'nın arkasından da adı Obrişte olarak değiştirilerek Bulgar topraklarına katılmıştır. 1966'da türbe iyi bir halde olmakla beraber içinde hiçbir mefruşat yoktu. Âsitâne binası ise harap durumda idi ve Sveti Tanaş'ın makamı olarak tanıtılıyordu.

Türbe ve âsitâne klasik Türk mimarisi üslûbunda muntazam kesme taştan itinalı şekilde yapılmış binalardır. Her ikisinin de mimarilerinde yedi rakamının hâkim olduğu dikkati çeker. Türbenin, güzel kemerli kapısından geçilen kubbeli bir giriş mekânı vardır. Esas

türbe binası yedi köşeli olarak yapılmıştır. Az ilerisinde, önünde önceleri bir giriş mekânı bulunan âsitâne veya meydanevi de yedi köşeli büyük bir yapıdır. Ekseni üzerinde uçtaki ocağın dışarı çıkıntı halinde olan taşkın kısmı yedi cep-heli olduğu gibi üstündeki yüksek baca gövdesi de yine yedi köşelidir. Evliya Çelebi, meydanevinin üstünün kurşun kaplı bir sivri çatı ile örtülü ve içeride ahşap tavanın nakışlı olduğunu yazar. Hiçbir desteğe dayanmayan bu tavandan 300 kandilli bir top kandel sarkıyor ve mermer döşeli mekânın ortasını bir şadırvan süslüyordu. Rumeli'de kalan Türk hâtıralarının en değerlilerinden olan Akyazılı Sultan Âsitânesi, mimarisi bakımından da Osmanlı tarikat yapılarının en eskilerinden biridir.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 349-352; Semavi Eyice, "Varna ile Balçık Arasında Akyazılı Sultan Tekkesi", *TTK Belleten*, XXXI/124 (1967), s. 551-600; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mi'mârî Eserleri IV*, s. 16-18; M. Kâmil Dürüst, "Bulgaristan'da Ak Yazı Sultan Tekkesi", *Türkiyemiz*, sy. 26, İstanbul 1978, s. 6-10.

SEMAYİ EYİCE

AKYOL, Mehmet Hulûsi

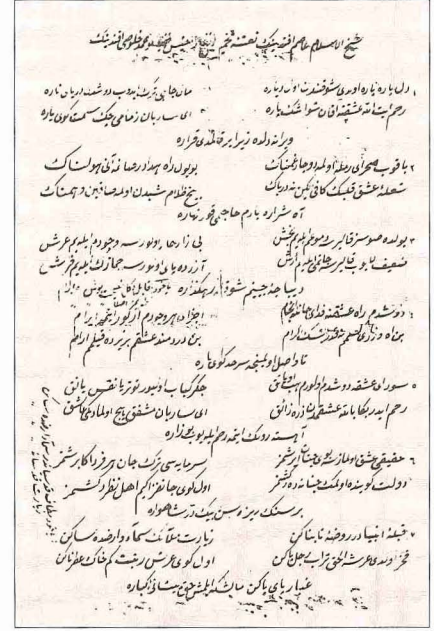
(1888-1964)

Son devir din âlimlerinden.

Yozgat'ta doğdu. Babası Hacı Bekir Ağa, annesi Mevlûde Hanım'dır. İlk öğreniminden sonra Yozgat İdâdî-i Mülkîsi'nde pekiyi derece ile mezun oldu (1904). Daha sonra Kayseri'ye giderek Hamurculu Osman Hulûsi Efendi'nin medresesinde Arapça ve dinî ilimleri tahsil ederek icâzet aldı. Bilgisini ve görgüsünü artırmak maksadıyla İstanbul'a gitti. 1912 yılında yapılan ruûs* imtihanında başarı göstererek müderris unvanını aldı ve

Mehmet
Hulûsi
Akyol

Mehmet Hulûsi Akyol'un Şeyhülislâm Âsım Efendi'nin nazmettiği na'ta yazdığı tahmisten bir sayfa

kayd-ı hayat şartıyla dersiâmlık maaşına bağlandı. Üç yıl kadar Beyazıt Camii müderrisliği yaptı. *Medresetü'l-kudât** üçüncü sınıf imtihanlarını bitirdikten sonra, öğrencilerin askere alındığı I. Dünya Savaşı yıllarında tahsilini terkederek askerlik görevini yaptı. 1920 yılında Yozgat müftülüğüne tayin edildi. Bu yıllarda Yozgat'ta Medrese-i İlmiyye'de müderrislik yaptı. Ayrıca Dârülhilâfe Medresesi'nde müderrislik ve müdür vekilliği görevlerinde bulundu.

İstiklâl Savaşı'na Yozgat'tan katıldı ve burada kurulan Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'ne başkanlık etti. Genç bir müftü olarak gösterdiği gayret ve faaliyetleri sonucunda, bölgede üstün hâkimiyeti olan ve İstanbul hükûmetine bağlılığı ile tanınan Çapanoğulları ailesiyle arası açıldı. İlk Büyük Millet Meclisi'ne Yozgat mebusu olarak katıldı. Mebusluk ile başka bir memuriyetin birleşmeyeceğine dair çıkarılan karar üzerine 14 Mart 1921 tarihinde mebusluktan istifa ederek tekrar Yozgat müftülüğüne döndü. Bu görevde iken medreselerdeki müderrisliğinden başka özel dersler de verdi. Hilâl-i Ahmer, Tenvîr u İrşâd, Mecrûh u Guzâta Yardım gibi hayır cemiyetlerinde çalıştı; Emvâl-i Metrûke Komisyonu âzalığı ve Hey'et-i Tef-tişkiye reisliği yaptı. 15 Haziran 1950 ta-

rihinden itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı, Müşavere ve Dinî Eserleri İnceleme Kurulu üye yardımcılığı ve üyeliği görevlerinde bulundu. Bu görevine devam ederken 12 Ocak 1955 tarihinde geçirdiği bir trafik kazası sonucu iki ayağından sakat kaldı ve Haziran 1959'da emekli oldu.

Mehmet Hulûsi Efendi ömrü boyunca halkı irşad ile meşgul olmuş, İstanbul ve Yozgat'taki müderrisliği sırasında birçok talebe yetiştirerek icâzetler vermiştir. İleri görüşü, ilmî dirayeti ve fazileti herkes tarafından kabul edilerek "Büyük Müftü Efendi" diye şöhret bulmuştur. Müşavere ve Dinî Eserleri İnceleme Kurulu üyesi iken, Diyanet İşleri Başkanlığı'nca kendisine Yakovas'ın İslâmiyet'e karşı tecavüz-kâr neşriyatına cevap mahiyetinde bir eser yazma görevi verilmişse de daha sonra böyle bir eserin neşrinden vazgeçilmesi üzerine bu çalışması yarım kalmıştır.

Mehmet Hulûsi Akyol 22 Kasım 1964 tarihinde Yozgat'ta vefat etmiş ve orada defnedilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Diyanet İşleri Başkanlığı arşivi, Dersîâmlar sınıfı, M. Hulûsi Akyol şahsî dosyası, nr. 1713 ve özel arşivindeki belgeler.

A. ŞAKİR ERGİN

AKYÜREK, Ahmed Remzi

(1872-1944)

Son devir mutasavvıf şairlerinden,
Üsküdar Mevlevihanesi'nin son şeyhi.

Mevlânâ Dergâhı postnişini Said Hemdem Çelebi'nin müşşidi Seyyid Süleyman Türâbî sülâlesinden gelen Kayseri Mevlevihanesi şeyhi Süleyman Atâullah Efendi'nin oğludur. Kayseri Mevlevihanesi'nde dünyaya geldi. Sıbyan mektebini ve rüşdiyyeyi bitirdikten sonra, başta babası olmak üzere, eniştesi Güncizâde Nuh Necatî Efendi'den, Mürîdzâde Ali Efendi'den ve Hisarcıklızâde şair Sâlim Efendi ile şair Sâmi Efendi'den Arapça, Farsça ve edebiyat dersleri aldı. 1892'de İstanbul'a gitti. Divân-ı Muhâsebat'ta çalışırken Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Celâleddin Efendi'ye intisap ederek semâ'ı çıkarttı. Bir yıl sonra Kayseri'ye dönünce Nâzım Paşa'nın aracılığıyla Kayseri İdâdisi ahlâk ve ulûm-ı dîniyye hocalığına tayin edildi. Bir taraftan da çeşitli medreselerde Farsça, *Pend-i Atâr*, *Gülistân*, *Bostân*, *Arûz-ı Câmî* ve *Meşnevî* okuttu.

II. Meşrutîyet'in ilânından sonra gittiği Konya'da Abdülhalim Çelebi'nin emriyle Çelebizâdeler'e *Meşnevî* okuttu. Daha sonra Kütahya Ergünye Mevlevihanesi'ne şeyh vekili olarak gönderildi. 1909'da Kastamonu Mevlevihanesi'ne şeyh oldu. 1913'te Halep Mevlevihanesi postnişinliğine tayin edildi. I. Dünya Savaşı başlayınca, İstanbul'dan Filistin cephesine hareket eden Mevlevî taburuna katılarak taburun başında önce Şam'a, daha sonra Medine'ye gitti. Şam'da kaldığı süre içinde Emeviyye Camii'nde *Meşnevî* okuttu. 1919'da Halep'in işgali üzerine İstanbul'a döndü ve Üsküdar Mevlevihanesi'ne şeyh tayin edildi. Aynı zamanda Üsküdar'daki Sultan Mustafa Camii ile Beyazıt Camii'nde *Meşnevî* okutan Remzi Dede, Meclis-i Meşâyih âzâlığı, Medresetü'l-irşâd'da tasavvuf müderrisliği, Üsküdar müfettişliği idaresindeki tekkelere ait işlerle ilgili mecliste de âzâlık yaptı. 2 Eylül 1925'te tekkelerin kapatılması üzerine Üsküdar Selim Ağa Kütüphanesi başmemurluğuna tayin edildi. Burada on seneden fazla bir süre kitapları tasnif ve tanzim ederek fihristlerini çıkardı. 1 Şubat 1937'de istifa ederek Ankara'ya gitti. Ankara'da da bir süre Eski Eserler Kütüphanesi'nde müşavir olarak çalıştı. 6 Kasım 1944'te Kayseri'de vefat etti; cenazesi Seyyid Burhâneddin Tirmizî'nin türbesine defnedildi.

Hazîne-i Fünûn (1893-1895), *Mahfel* (1922), *Tarih ve Edebiyat* (1922) gibi devrin bazı edebî mecmualarında aruz ve hece vezni ile dinî ve tasavvufî şiirler de yayımlayan Ahmed Remzi Dede, divan şiiri geleneği içinde yetmişmiş Mevlevî şairlerin son temsilcilerindendir. Başta Mevlevîlik olmak üzere tasavvufî ile ilgili pek çok risâle telif ve tercüme etmiş, ayrıca Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır. Son devir müelliflerinden Hüseyin Vassâf'ın Ahmed Remzi Dede hakkında *Remzinâme* adlı yayımlanmamış biyografik mahiyette bir eseri vardır.

Eserleri. 1. *Manzum Kavâid-i Fârisî* (İstanbul 1316). 2. *Tuhfetü's-sâimîn*. Sultan Veled'in oruç hakkında otuz beyitlik kasidesinin şerhidir (İstanbul 1316). 3. *Âyine-i Seyyid-i Sırdân*. Seyyid Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî'nin manzum menâkıbıdır. Terkihibend şeklinde yazılan eser on üç bendden meydana gelmiştir (Sivas 1316). 4. *Mir'ât-ı Zeynelâbidîn*. Kayseri'de medfun mutasavvırlardan Zeynelâbidîn'in (ö. 817/1414) müseddes biçiminde yazılmış on bend-

den meydana gelen manzum menâkıbıdır (Sivas 1317). 5. *Bir Günlük Karaman Seyahatnâmesi*. Seksen beyitlik bir manzumudur (Konya 1324). 6. *Bergüzâr*. Remzi Dede'nin, şiirlerinin bir kısmını topladığı mecmuadır. Basılmış nüshanın içinde *Âyine-i Seyyid-i Sırdân* ile *Mir'ât-ı Zeynelâbidîn* de bulunmaktadır (Kastamonu 1329). 7. *Târihçe-i Ak-tâb*. Mevlânâ'dan başlayarak Konya'daki Mevlevî dergâhında postnişin olan Çelebilerin doğum, ölüm ve şeyhlik makamına geçiş tarihlerini bildiren seksen dört beyitlik bir manzumudur. Nesib Dede'nin Mevlânâ, Sultan Veled ve Ulu Ârif Çelebi'nin doğum ve ölüm tarihlerini yazdığı yirmi bir beyitlik manzumesine zeyil olarak kaleme alınmıştır (Şam 1331). 8. *Münâcât-ı Hazret-i Mevlânâ*. *Meşnevî*'deki dua ile ilgili beyitlerin bir araya getirilmesinden meydana gelmektedir (İstanbul 1336). 9. *Gülzâr-ı Aşk*. İranlı mutasavvıf şair Vâhidî'nin *Gül ü Bülbül* adlı manzum-mensur eserinin tercümesidir (İstanbul 1337). 10. *Rehnûmâ-yı Ma'rîfet*. Ebû Sâbit Muhammed b. Abdülmelik et-Tüsî ed-Deylemî'nin tasavvufa ait Arapça risâlesinin tercümesidir (İstanbul 1928). 11. *Tuhfe-i Remzî*. *Tuhfe-i Şâhidî* ve *Tuhfe-i Vehbî* tarzında, Farsça'yı kolayca öğretmek için hazırlanmış manzum bir sözlüktür (İstanbul 1344). 12. *Fihrist-i Hüb*. *Tuhfe-i Vehbî* ile bunun Hayâtî tarafından yapılan şerhindeki kelimeleri kolayca bulmak için yapılmış bir fihristtir. *Tuhfe-i Vehbî*'nin son baskılarından birinin başında yayımlanmıştır. 13. *Üslûb-ı Mergûb*. *Nuhbe-i Vehbî* ile Hayâtî şerhindeki Farsça kelimeleri kolayca bulabilmek için düzenlenmiş bir fihristtir. *Nuhbe-i Vehbî*'nin son baskılarından birinin başında yayımlanmıştır. 14. *Miftâhül-kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi*. Burmalı Mehmed Tâhir'in *Osmanlı Müellif-*

Üsküdar
Mevleviha-
nesi'nde
seyhlik
yaptığı
yıllarda
Ahmed
Remzi
Akyürek